

STARPTAUTISKAIS
FOLKLORAS FESTIVĀLS
BALTIČA

2025

DZIESMU
GRĀMATA

STARPTAUTISKAIS
FOLKLORAS FESTIVĀLS
BALTIČA

DZIESMU GRĀMATA

2025

Latvijas Nacionālais kultūras centrs
Latgaļišu kultūrys kusteiba "Volūda"
2025

UDK 784.4
St 163

Dziesmu atlase un krājuma salikums – Katrīna Feldmane, Edeite Laime
Konceptcija – Edeite Laime
Nošu datorsalikums – Dina Liepa
Korektūra – Džeina Dzimtā
Dizains – Kristiāna Marija Sproģe, Studio “Ausme”
Makets – Daina Salmiņa

Izdevums sagatavots ar Valsts kultūrkapitāla fonda finansiālu atbalstu

Digitāls dziesmu grāmatas variants pieejams
festivalbaltica.lv, lnkc.gov.lv un voluda.lv

© Latvijas Nacionālais kultūras centrs, 2025
© Latgališu kultūrys kusteiba “Volūda”, 2025

Latvijas Nacionālais kultūras centrs

volūda

ISBN 978-9934-9207-8-3
ISMN 979-0-9005078-2-2

MĪĻE FESTIVĀLA "BALTICA" DALĪBNIEKI, SKATĪTĀJI, DRAUGI UN ATBALSTĪTĀJI!

Ir patiens prieks jūs sveikt starptautiskajā folkloras festivālā "Baltica", kas Latvijā notiek jau 13. reizi! Šis ir īpašs gads, kurā godinām vienu no nozīmīgākajām nemateriālās kultūras vērtībām – valodu.

Šogad folkloras festivāls "Baltica" izceļ valodas bagātību visos Latvijas novados, un līdzās latviešu valodai skan arī mūsu kaimiņu–lietuviešu un igauņu–balsis, kā arī tālākas pasaules skaņas. Festivālu bagātina folkloras kopas un tradicionālās mūzikas grupas no Peru un Ukrainas.

Šajā izaicinājumu pilnajā laikā ir īpaši svarīgi rūpēties par to, kas mūs vieno – valodu un tradīcijām, kas stiprina identitāti un piederību. Ik dziesma un stāsts, ko dzirdēsim un dzirdam skatuvēs un ielās, būs apliecinājums tam, cik būtiska valoda ir arī mūsdienās. Tā ir dzīva saikne ar mūsu tautas atmiņu, sajūtām un vērtībām.

No sirds pateicos visiem dalībniekiem, pašvaldībām, kultūras darbiniekiem, brīvprātīgajiem un sadarbības partneriem, kuru ieguldījums palīdz festivālam kļūt par īstiem svētkiem.

Valoda ir mūsu balss pasaulē. Novērtēsim, sargāsim un kopsim to arī ikdienā, glabājot kā vienu no svarīgākajiem kultūras dārgumiem nākamajām paaudzēm.

Lai skan!

Cienā
Agnese Lāce
Kultūras ministre

LAI VARENI UN SKAIDRI SKAN LATVIJĀ!

Lai es gāju, kur iedama,
Dziedādama vien staigāju.
Iznesīga man gaitiņa,
Skaidra mana valodiņa.

Starptautiskais folkloras festivāls “Baltica 2025” Latvijā šovasar kārtējo reizi sagaidījis kuplo tautas tradīciju kopēju pulku no Latvijas un ārvalstīm, lai dalītos paaudzēs nodotajā un aizvien dzīvajā nemateriālajā kultūras mantojumā.

Festivālā lielākā vērtība, neapšaubāmi, ir paši cilvēki, kuru zināšanas un prasmes kopā būšanu padara saturiski daudzveidīgu, dinamisku un emocionāli košu. Festivālā dažādo izpausmju vidū aizvien īpaša loma ir piešķirta dziedāšanai un valodai. No festivāla uz festivālu, no mutes mutē, no paaudzes paaudzē ceļo dziesmas, bez kurām nav iedomājams festivāls un Latvijas folkloras kustība. Un šo dziesmu zinātāji cits citu dēvē par savējo.

Tāpēc arī 2025. gada festivālā dalībnieku un viesu rīcībā nododam dziesmu izdevumu ar sešdesmit latviešu vēsturiskajās zemēs iemīļotām un dziedātām dziesmām. Tādējādi kopdarbā būsīm bagātinājuši jau iepriekšējos festivālos apkopoto dziesmu klāstu.

Lai vareni un skaidri skan Latvijā!
Lai nemainīgs turas un vairojas savējo pulks!

Signe Pujāte
Latvijas Nacionālā kultūras
centra direktore

GONA BIJA SKEISTU DZĪŠMU!

Tā savulaik dziedāja mana novadniece Margarita Šakina, un tieši par to domāju, skatoties, klausoties un dzīvojot līdzī starptautiskā folkloras festivāla “Baltica” dalībnieku skašu programmām un dziesmu izlasei, kuru tagad var skatīt šajā krājumā. Te skan Pitrags un Košrags, Pampāļi, Zvārde un Dunika, bolsu laiž Auleja, Pakašova, Zvirgzdene un Šķaune, sasaucas Rubeņi, Dignāja, Bramberģe, Rundāle, atskan Lēdurga, Ērgeme, Vijciems, Ropaži un daudzas citas Latvijas vietas, kuru valodas bagātību glabā dziesmas un to dziedātāji. Dziesma ir drošība – kamēr šīs visas vietas skanēs, tikmēr varam būt pārliecināti, ka esam drošībā šodien un būsīm rīt.

Tieši dziesmās breineigi varam redzēt valodas košumu un vārdus, kuri mūsdienu skrējienā vairs nav vajadzīgi, kļuvuši lieki, aizmirsušie vai varbūt nu gaida atdzimšanu. Vārdus var minēt dziesmas stāstā, var klusām ielūkoties vārdnīcā un ņemt līdzī turpmākajā ceļā. Tāpat pieļauju, ka izaicinājums varētu kļūt kādu piedziedājumu precīza izdziedāšana vai mēģinājumi saprast, kā tāds vai cits vārds lasāms un izrunājams. Arī tāda ir valodas bagātība – pirmajā mirklī nezināma, neizprotama, biedējoša, bet līdz ar pareizās skaņas uzminēšanu – braša, pārliecināta un pazīstama.

Liels paldies, paldis un tienū visiem festivāla dalībniekiem, dziesmu zinātājiem, tālāk vēstītājiem un sev svarīgās Latvijas vietas sargātājiem!

Edeite Laime

Starptautiskā folkloras festivāla “Baltica 2025” mākslinieciskā vadītāja, latgalīšu kultūrys kusteibys “Volūda” kustinātāja

KURZEME UN LĪBIEŠU KRASTS

Cum treijā, apaļ' rāceņ,
Skāba putra arīdzan!

Es aizbrauc uz tālem laukem

Es aiz-brauc uz tā-lem lau-kem, um-pār-le-ū, an-de-lēt ar cū-ke tau-kem,
 6 um-pār-le-ū, es aiz-brauc uz tā-lem lau-kem, an-de-lēt ar cū-ke tau-kem,
 11 in-ke, pin-ke, pār-le ūa-ūā-ūā-ūā, ūā-ūā-ūā-ūā, ūā-ūā-ūā-ūā, ūā-ūā-ūā-ūā.

1. Es aizbrauc uz tālem laukem
um-pārle-ū,
Andelēt ar cūke taukem
um-pārle-ū,
Es aizbrauc uz tālem laukem
Andelēt ar cūke taukem.
Inke, pinke, pārle
Ūā-ūā-ūā-ūā, ūā-ūā-ūā-ūā.	3. Iekšā sēdēja tāde kunge,
Kam bij' vēdere kā bunge.
Es aizgāj pie savem ratem,
Kāds man tumsē rau aiz
matem.
2. Es aizbrauc pa tādē celem,
Kur bij dublē līdz pat mēle.
Es piebrauc pie tāde kroge,
Kam nebij neviena loge.	4. Es pa ficke uzrau špicke,
Ieraug save dēle lcke.
Lcke spēlē balalaike
Un pa laikem nolaiž tvaike.
	5. Šitai dziesmiņai nav gale,
Vārna sēž uz ozolzare.
Vārna sēž uz ozolzare
Un ar knābe knābāj' nabe.

Gana bija laba dzīve

1. Gana bija laba dzīve
Jūras kāpu malīnā.
2. Jūras kāpu malīnā,
Priežu mežu silīnā.
3. Vēji pūte, sili krāce,
Sila priedes stebulēj.
4. Sila priedes stebulēja,
Pate jūra gaviļēja.
5. Rāmi, rāmi jūra krāce
Miglainā(i) rītiņā.
6. Iesim, māsas, mēs uz jūru,
Uz jūrmalu rotāties.
7. Uz jūrmalu rotāties,
Gaigaliņas lūkoties.

Melodijas teicējs Jānis Milzarājs dz. 1869. g. Aizputes Sakā, pier. E. Melngailis 1936. g.
LTM I. Darba dziesmas, 690 (Vītoliņš 1958: 291);
Vārdu publikācija tradicionālās kultūras biedrības "Āfrika" krātuvē gadskartas.lv

Ikši pitti kēldariši (Viena muca pagrabā)

1. Ikši pitti kēldariš(i),
kakši kanni lōda pāl.
Kippi sīnō, kippi tănō,
kippi lōda tutkām pāl.
2. Lōliz izā, [lōliz pūoga],
lōlizt kakši pālkamīezt.
Emīņ lōliz izā pūogaks
ābku kakši pālkamīezt.
1. Viena muca pagrabā,
divas kannas uz galda.
Kāp turp, kāp šurp,
kāp galda galā.
2. Diedāja tēvs, dziedāja dēls,
dziedāja divi kalpavīri.
Vairāk dziedāja tēvs ar dēlu
nekā divi kalpavīri.

Kur tie mani tirgus vāgi (Jāj uz tir(a)gel')

1. Kur tie mani tirgus vāg?
Oktai, oktai, žīvai, žīv'.

Piedz.

Talalā, talalē fāre faksā
Kleine dūde kla, kla, kla.

2. Man uz tirgu jāaizbrauc.
3. Tu, dēliņi, taisies līdz!
4. Tev ir sieva jāprecē.
5. Tu, meitiņa, paliec mājās!
6. Tev telītes jāizslauc.
7. Jāj uz tirgel', nāk mājās.

Labrītiņ, Mēž' māt'

1. Labrītiņ, Mēž' māt',
Ko tie tāv' puten' dar'?
Oktai rīdi rallalā,
Ko tie tāv' puten' dar'?
2. Sīk' puten' kāz's dzēr'
Pavasār' laiciņe.
3. Pavasar' sūl' tek,
Nevajag alutiņ'.
4. Strazdiš tek rouddams,
Ko būs jemt vedībās?
5. Cīruliš' mazputens,
To būs jemt vedībās!
6. Kas tur bij, kas nebij',
Mēž' puten' kāziņes?
7. Cīruliš' iztecēj
Saplūkāt' cekuliņ'.

Lāb dzīv ezeriņ maliņē

1. Lāb dzīv, lāb dzīv
Ezeriņ maliņē(i):
Bits līd ozolē,
Līdeciņ murdiņē.
2. Diže ļouds plātījes
Dižes ups maliņē(i),
I es pat lielījes
Pie ezer stāvedam.
3. Ezeriš nospīdē
Sīkajem stīntiņem(i),
Vo tu spīd, vo nespīd,
Man bāliš zvejnieciš.
4. Kas tur nāk pār ezer,
Nieders vien locējēsi'?
Div laiviņš zelte nāc,
Treše sīk sudrabiņ.
5. Kas ugan žibine
Zvejnieciņ laiviņē(i)?
Zvejnieciņ līgaviņ
Zelt noud žvadzine.

Liela rinda sasēduse

1. Lie-la rin-da sa-sē-du-si di-že-na-ju, ra-že-naj', lie-la rin-da sa-sē-du-si
 di-že-na-ju, ra-že-naj', di-že-na-ju, ra-že-naj'. 2. Kur, mā-mi-ņa, es sē-dē-šu,
 es jau tā - da ne-ra-žen', kur, mā-mi-ņa, es sē-dē-šu, es jau tā - da ne-ra-žen',
 es jau tā-da ne-ra-žen'. Sēd, mei-ti-ņa, rin-di-ņē-i, pa-šā rin-das
 ga-li-ņē-i, sēd, mei-ti - ņa rin-di-ņē-i, pa-šā rin - das ga-li-ņē.

1. Liela rinda sasēdusi
Diženaju, raženaju.
2. Kur, māmiņa, es sēdēšu,
Es jau tāda neražen`?
3. Sēd, meitiņa, rindiņē(i),
Pašā rindas galiņē(i).
4. Nāks Laimīte, ņems no gala,
Ne no vidus lasīdama.

Mäddõn mierstõ vōigizt aigõ (No mūsu jūras izpeldēja)

1. Mäddõn mierstõ vōigizt aigõ
kakšõ vīrizt varzõ.
Īdõn vòļtõ kuldizt sādđöld,
tuoizõn õbdizt raņģõd.
2. Kīen ne kuldizt sādđöld vòļtõ,
sīen ma astāb sālģõ.
Kīen ne õbdizt raņģõd vòļtõ,
siedā kād jūr jūokštõb.
1. No mūsu jūras izpeldēja
divi dzeltenī kumeļi.
Vienam bija zelta sedli,
otram sudraba iemaukti.
2. Kam tie zelta sedli bija,
tam es kāpju mugurā.
Kam tie sudraba iemaukti bija,
to es pie rokas skraidīnu.

Riti, riti, rīta rasa

1. Riti, riti, rīta rasa,
Pa ozola lapiņām.
Tā lai rit ļauna diena
Gaŗum manu augumiņu.
2. Kas var dziesmu izdziedāt,
Kas valodu izrunāt?
Es var dziesmu izdziedāt,
Es valodu izrunāt!
3. Bur man burvji, skauŗ man skauŗi,
Nevar mani izpostīt,
Dieviņš taisa dzelŗu sētu
Apkāŗt manu augumiņu.
4. Irbei spārni nodiluŗi,
Egŗu meŗus lodāŗot.
Tā nodila ļauŗu mēles,
Ap manīm runāŗot.

Sasajuka man dziesmēna

1. Sasajuka man dziesmēna,
Izsanēŗa kumelēns.
2. Izsanēŗa kumelēn(i)s
Ar visām(i) ųvenģelēm.
3. Ar visām ųvenģelēm,
Ar tiem zelta iemauktiem.
4. Dod, māsēna, man seģeni,
Nu luksnāŗu uz to butu.
5. Nu luksnāŗu, nu luksnāŗu,
Iesavērtu ģrāvēnā.
6. Iesavērtu ģrāvēnā,
Nebvarēŗu izsavākt(i).
7. Nebvarēŗu izsavākti,
Tur paliku ģrāvēnā.
8. Diŗa, zaŗa ģrāvu naģe
Kāŗu pēdas kutināŗa.

Sirds man sāp(e)

1. Sirds man sāp(e),
Es nezinu, kas man kait.
2. Sirds man sāpē' sirdsēstos,
Vaigi bāl(i) asarās.
3. Mīlē mani, tautudēls(i),
Bet no sirdes nemīlē.
4. Apsedz mani ar kažoku,
Vienu roku neapsedz.
5. Rit, akmeni, manā vietā
Pie tā grīņa tēva dēla.
6. Akmenim(i) cieta sirde,
Tam nerit asariņas.

Tautudels, vīžvalkatajs

1. Tau-tu dēls, vīž-vaik'-tajs, tas pa-jē-ma mūs' mā-si-ņu, tau-tu dēl-si, vīž-vaik'-ta-jis,
 7 tas pa - jē - ma mūs' mā - siņ', 2. Ie - sim, brā - ļi, pa - ka - ļē pa tiem vī - žu
 12 slok - še - ne - mi, ie - sim, brā - ļi, pa - ka - ļē - i pa tiem vī - žu slok-še-nem.

1. Tautudels, vīžvalkatajs,
Tas pajēma mūsmāsiņ.	5. Tautdels lielejās:
Seši bērni kumeliņi.
2. Iesim, brāļi, pakaļē
Pa tiem vīžu slokšenem(i).	6. Kad aizgāj', tad atrad'
Ar kaziņ' ecejam'.
3. Kas tā tād' skujubūd'
Liela ceļa maliņēji?	7. Tautudels lielejās:
Klētī stāva diža tīn.
4. Ta nebija skujubūd,
Ta tautieš' istabiņe.	8. Stallē viena raib' gov',
Tā aiz astes cilājam'.

Teicēja Karlīne Robinzons, dz. 1851. g. Dundagas Pommā,
 pier. E. Melngailis 1925. g. Ārlavas Muceniekos LMFM I. Korsa, 398 (Melngailis 1951: 55)

Tautu meita, melnacīte

1. Tautu meita, melnacīte
Mintosim(e) gredzentiņus
2. Man bija zelta, tev sudraba,
Tev jānāk ir piedevām.
3. Mij, puisīt, ar ko tev tika,
Es ar tevi nemitošu.
4. Neba mani Dievs audzēja
Gredzentiņa piedevām.
5. Tautu meita, melnacīte,
Glauda manu kumeliņu.
6. Vai tu glaudi, vai neglaudi,
Jāt jau viņu nedabūsi.
7. Man pašam(i) jājējiņa,
Zvaigžņu deķu audējiņa.

Uz zaļas pļaviņas

Uz za-ļas pļā - vi - ņas, uz za-ļas pļā - vi - ņas, sie - nu grābt šie gā - ja,

sie - nu grābt šie gā - ja, Cum trei - jā a - paļ' rā - ceņ', cum, trei - jā, a - paļ' rā - ceņ',

skā - ba put - ra a - rī - dzan, skā - ba put - ra a - rī - dzan.

1. Uz zaļas pļaviņas, uz
zaļas pļaviņas
Sienu grābt šie gāja,
sienu grābt šie gāja.
2. Šis šai pa priekšu gāja,
Nesa putras duj duben.
3. Šī ar savu grābeklīti
Urda viņam cepurīt.
4. Jau ļaudis runāt sāk:
Šie abi mīlējas.
5. Nav vēl rudens pienācis,
Šie abi kāzas svin.
6. Tas nebija ilgu laiku,
Šiem trešais gadījās.
7. Tēvs un māte priecājās –
Trešais putras strēbējiņš.

LATGALE

Skrūdi rūdi skrimbai, meiten,
Pyut ar lapen, stillai rūdi
Skrūdi skrim bam bam.

Aiz kaļneņa dyumi kiup

1. Aiz kaļneņa dyumi kiup,
Tumba, tumba, tumba, tumba,
Kas tūs dumus kiupinuoja,
Tumba, tumba, tumba, tumba.	5. As tev bieru auzu sili,
Na ar māru miereidama.
2. Raudiveite pierti kiura,
Tei tūs dyumus kiupynuoja.	6. Tu iziedi auzu sili,
As pajiemu ļaudaveni.
3. Rikšim biereiti plaižu
Pa garū(i) syla molu.	7. Ļaudaveņa napraškeņa,
Munu lynu namaitoj(i)!
4. Teci, teci tu, biereiti,
Naej sūļu skaiteidam(i)s.	8. Ni tu muoki tīva sprēst,
Ni tu bolta balynuot(i).
	9. Man muoseņa tīvu sprēde,
Dyžan boltu balynuoja.

Teicēja Tekla Samuša, dz. apt. 1899. g. Zvirgzdenē, pier. 1958. g. Rīgā
LFK 1940, 7443. Dziesma dziedāta pie galda, kur daudzi kopā, arvien tempu paātrinot.
Viens dzied tekstu, pārējie piedziedājumu.

Dzīduodama vīn staigovu

1. Dzīduodama vīn staigovu
Šū garū(i) vasareņ,
Traļāļāļā, traļāļā
Šū garū(i) vasareņ.
2. Šuos vosaras galinie
Nūceļs munu vainuceņ.
3. Kas pazyna uora pļovu,
Ka voskana nazīdiej?
4. Kas pazyna mani jaunu,
Ka bez sova nadzeivov?

Ej, Dīven(i), šūvokor

1. Ej, Dīven(i), šūvokor(i)
Iz manim(i) vakarēt'.
2. Svecis daga, na skaleni,
Nava dyumu ustobā.
3. Dīvenš leida ustobā(i),
Izaplētis mieteleit.
4. Lein, Dīven(i), sasajem(i),
Šaurys munys duravenš's.
5. Leida Dīvs(i) ustobā(i),
Vaicoj sātys saiminīk.
6. Tys bej' sātys saiminīks(i),
Kurs sād golda galeņā.
7. Kurs sād golda galeņā(i)
Boltā lynu krekleņā.
8. Boltā lynu krekleņā(i),
Zalta skrūze rūceņā.

Es bej' lela nabēdneica

1. Es bej' lela nabēdneica, skrūdi rūdi bam,
Es par puišim nabādāvu.

Piedz.

Skrūdi rūdi skrimbai, meiteņ,
Pyut ar lapeņ, stillai rūdi
Skrūdi skrim bam bam.

2. Guoju puišus bruokādama
Kai auzenis brauceidama.
3. Jiemu puisi aiz motim(i),
Vylku seikūs kryumeņūs.
4. Lelūs puišus aglī kuoru,
Mozūs aglis pazarī.
5. Lelūs puišus vuornys kņuoboj,
Mozūs skudrys lupynoļ.

Es moza meitine

1. Es moza meitine, maņ lela laimeņa,
Kasdīnys juoja pa treju svuotu.

Piedz.
Ok, laime, laime, lela nalaime,
Ok, laime, laime, lela nalaime!
2. Vīni svuoteni cauri pajuoja,
Stuņdis nabeja, atpakaļ juoja.
3. Labreit(i), mameņ, voi atdūsi meitu?
Ardīvu, svuoteņ, nadūšu meitys!
4. Napyuti gryuši, naraudi gauži,
Mamenis vaine, ka tev nadeva.
5. Ardīvu, svuoteņ, lab' dzeivuot bruoļūs:
Kasdīnys bolt' zekis, kuorpietis kuojā.
6. Kasdīnys glud' golva, krūniets iz golvys,
Kasdīnys lyndraki saprasavuoti.

Iz māmini gostūs guoju

1. Iz māmini gostūs guoju,
Ceļa labi nazynovu.
2. Zeile man(i) ceļu ruoda,
Lakstīgola rosu trauce.
3. Rīksti, rīksti, ūgas, ūgas
Lyla ceļa malinie.
4. Iz māmini staiguodama,
Pa vīnai izlaseju.
5. Ik vakaru lakstīgola
Treic bierzītes zariņūs.
6. Ik vakaru māmuline
Geida mani atīmūt.

Kiukoj dzagiuze, dzīd laksteigola

1. Kiukoj dzagiuze, dzīd laksteigola,
Oī, ļuli ļuli, da dzīd laksteigola.
Raud muna muoseņa svešajā molā,
Oī, ļuli ļuli, da svešajā molā.
2. Naraudi gauži, da napyuti gryuši,
Par godu, par ūtru(i) es tīpat byušu.
3. Natak(i) spūleite bez skrimisteņa,
Naīšu tautēnuos bez buoleleņa.

Ljää ma suure mäe otsa (Sylti viejeni atgrīze)

1. Ljää ma suure mäe otsa.
Lele, lele, lele!
Hõimukõnõ, sũ'ũkõnõ
Ka'ege te nu mũ pääle!
2. Sylti viejeni atgrīze
Nu dziļūs(i) ezereņu.
Mīli vuordeni atnuoce
Nu eistim(i) buolelenim.
3. Vyss iz mani, vyss iz mani,
Vyss iz munu buoleleņu.
Dīvs aiz mani, Dīvs aiz mani,
Dīvs aiz munu buoleleņu.

Loboik eimu dzīdoidama

1. Loboik eimu dzīdoidama,
Na ap ūtru runoidama,
Runoidama, runoidam'.
2. Kod dzīdoišu – pīks maņ byus(i),
Kod runoišu – bādys nuoks.
3. Loboik meitys padzīditi,
Nakai blienis runojiti.
4. Nīkus, blienis runoidamys,
Tīksit ļaužu volūdois.
5. Dzīsmis munys saraksteitys,
Tuos jums kauna nadarēs.
6. Šaida taida volūdeņa,
Tei var kauna padarēt.
7. Dzīsmis kauna nadarēs,
Kai dor' blieņu volūdenis.

Ļauds iz mani izrunuoja

1. Ļauds iz mani izrunuoja
Nazynomys volūdenis,
Oi, volūdenis, oi, volūdeņ's.
2. Cyts jau mežā leiksti cierta,
Cyts jau kuore šyupeleiti.
3. Šyupojiti, auklejiti
Munys bādys, asarenis.
4. Puori, puori līta tyuce
Par tū zemis gabaleni.
5. Puori ļaužu volūdenis
Par tū munu augumeni.
6. As pacieļu vainadzeni,
Cauri byra volūdenis.
7. Palīk leikste nanūciersta,
Šyupeleits(i) napakuorts.

Ļusteigu munu pruoてņu

1. Ļusteigu munu pruoてņu,
Kur maņ beja tevi likt?
2. Niu es jauna, niu Ļusteiga,
Niu Ļusteigi padzeivuoju.
3. Lai bāduoja, kas bāduoja,
Es par bādu nabāduoj'!
4. Lyku bādu zem akmeņa,
Puori guoju dzīduodama.
5. Lai dzīduoju, cik dzīduoju,
Bet rauduot(i) narauduoju.

Nū kurīņa tys puišķinis?

1. Nu kurīņa tys puišķinis
Taidu jauku volūdeņu?
Ē, da nuda, nuda, nuda
Taidu jauku volūdeņu?
2. Nu tuolīnis as māmeņa,
Grybu tovu meitu jimt(i)!
3. Ir maņ vīna poša meita,
Tei par lelu, tei par mozu.
4. Tai vajaga reikstis beitiš,
Na piec jaunu puišu dzeitiš.

Paļdis, Dīven, paļdis tev (Dzīsmē laimeīga zemnīka)

Voi nu dor-ba dzīs-nā skrī-nu, voi mi-krieš-ļūs grī-žūs, vī-naiž dzī-žu vy-su dī-nu:

"As-mu zem-nīks lai-meigs!?" Paļ-dis, Dī-ven, paļ-dis tev, as-mu zem-nīks lai-meigs sev!

1. Voi nu dorba dzīsnā skrīnu,
Voi mikriešļūs grīžūs,
Vīnaiž dzīžu vysu dīnu:
"Asmu zemnīks laimeigs!"	5. Nūrīt saule –
jau mikrieslis,
Pabeidzis tod prācu,
Cylvāks ļusteigs īt aiz orkla,
Īt iz sovu sātu.
Piedz.
Paļdis, Dīven, paļdis tev
Asmu zemnīks laimeigs sev.	6. Zīd deļ mane
duorzs pavasar,
Zaļa palīk pļova;
Vosor' boltys
munys vuorpys,
Rudiņ' palīk zalta.
2. Kai vīn suocās dzīsna dīnys
Pasaplēte austra;
Aizdzīd' ceiruļs
viersum dryvys,
Jau un asmu laukā!	7. Škiuni pylņi zaļa sīna
Ir un lyktys skaudzis,
Viersum šņūris
kiuļs pi kiļa
Un vuorpys kai čacis.
3. Jautrys –
atdevs Dīvam gūdu
Radeituojam vysa, –
Ar izkapti voi spyrgulu
Steidzūs es, kur vajag.	8. Lai auss izdzierst
svātdiņ skrypkyš,
Koč na sadareigys,
Nu sirds cylvāks
palīk prīceigs,
Ba ir eistyn laimeigs.
4. Koč na reizi sasveist pīra
Syltuos saulis korstumā,
Pi olūta maņ labi irā
Atsapyust sev vāsumā.	

9. Nagrybu es
munys sātys
Sameit ni ar pili;
Jamā muns ir
tāvs pīdzimis,
Es un bārni mīli.
10. Kuormi gleiti,
trauki teiri,
Driebru teine pylna, –
Stalī zyrgi kai komuli,
Dzeļža roti jauni.
11. Pa klievenim lūpi tukli,
Škiuni pylni maizis,
Kambari maņ nava tukši,
Voi tod asmu nabogs?
12. Uobeļneicys
saleikdamys,
Ceļ gryutumu augšu;
Skrīn biteitis
sameidamys,
Ba maņ atnas naudu.
13. Maņ siedekļa – sūli bolti,
Gulta – zalis zuolis,
Par kaviekli: ciervi kolti,
Laiku ruoda gaileits.
14. Kod poruodus
es atdūšu,
Tū, kas pīdar, atjiemis,
Sātā turu mīru svātu,
Tai kai cyts kungs asmu.
15. Kaimiņs kungam,
paļdis Dīvam,
Naņuržu uz laimis,
Ruods es vysod sovai statei,
Struodoju un dzižu.
16. Kungs – tikvīņ
ap slavi guodoj, –
Aizmigt navar –
progoreigs, –
Deļ mane gon
kū Dīvs ir škiņkuojs,
Asmu zemnīks laimeigs.

No Gustava Manteifeļa (1832–1916) "Inflantuziemies Lajkagromota aba kalenders uz 1864tu godu,
kotram ir 366 dinas" (Manteuffel 1863: 77–79),
melodija mantota Lubānas folkloras kopas dalībnieces ģimenē.

Skaņu baļsini palaidu

1. Skaņu baļsini palaidu
Skaņa meža maliņā(i).
2. Lai jīs guoja skaniedams(i)
Pa vusīm(i) zarinīm(i).
3. Skaņ baļsins(i) reitā agri,
Vairuok skan(i) vokarā(i).
4. Dīnas vydā naskaneja,
Ka bitīte uobulā(i).
5. Iz kalniņa stāvādama,
Lejā laidu gredzentiņu.
6. Kas paceļs(i) gredzentiņu,
Tys byus muns(i) oruojins(i).

Skolojūs(i), velejūs(i)

1. Skolojūs(i), velejūs(i)
Straumis upis maleņā(i).	7. Dadzynom(i), danuocom(i)
Pi tautīša klietenā(i).
2. Atskrīn zaļa leidaceņa,
Nūraun munu vaiņuceni.	8. Jemļat, bruoli, symtu rubļu,
Izpierkļati vaiņuceni.
3. Nūraun munu vaiņuceni,
Nūnas jiuru leiceitī.	9. Dalykami ūtru symtu,
Na'zpierkami vaiņuceni.
4. Nūnas jiuru leiceitī,
Pakar zalta vadzeitī.	10. Tai saceja šys tautīts(i),
Lai it poša nosuotuoja.
5. Jemļat, bruoli, ūša laivu,
Dzenitēsi pakaļā.	11. Lai it poša nosuotuoja,
Bolta krakla valātuja.
6. Kur dadzyna, kur danuoca,
Munu zeļļu vaiņuceni?	12. Bolta krakla vaļatuoja,
Meikstys gultys taisoituja.

Tolka, muna lela tolka

1. Tolka, muna lela tolka,
Kū jei lobu padarej?
2. Tolka sīnu nūpļuovuse,
Vysu škiuni savaduse.
3. Tolka muna nadzīduoja,
Grib ar madu mīluojama.
4. Tolka iede, tolka dziere,
Tolkys muote nūskumuse.
5. Daudz apiede, daudz izdziere,
Moz darbeņa padareja.
6. Vysi muni taļcinīki,
Kas munā(i) ustobā.
7. Cytam devu iest(i), dzert(i),
Cytam jauku volūdeņu.

Zūse muove pa iudini

1. Zūse muove pa iudini,
Es pa ļaužu volūdom.
2. Cik pi zūsis iudiņš lypa,
Cik pi mani volūdenis.
3. Šķiritēs zūsu pulki,
Laidit gulbi azarā!
4. Šķiritēs, jius buoleni,
Laidit muosu tautēņuos!
5. Kod as beju jauna meita,
Bej' maņ dzišmu vuocelēite.
6. Kod izguoju tautēņuos,
Apsaguoze kaļņeņā.
7. (V)ierbai spuorni nūtrusuši
Pa eglem(i) lūžņojūt.
8. Ļaudim mēle nūdyluse
Par manim(i) runojūt.

SĒLIJA

Reit ar rotim, reit ar rotim,
Šūvokor(i) ragovām,
Reit iz Reigu, reit iz Reigu,
Šūvokor(i) atpokaļ.

Dzīdit, meitas, tiks vokal(i)s

1. Dzīdit, meitas, tiks vokal(i)s
Tōli skan(i) vokalrā,
Aija aija aijaijā,
Tōli skan(i) vokalrā.
2. Tōli skan(i) vokalrā(i),
Tōli tautas klausejōs.
3. Tōli tautas klausejōs(i),
Kurā molā skaisti dzīd.
4. Tai molā(i) skaisti dzīd(i),
Kur dzīd muna leigaven.
5. Augši ceļ(i), gari valk(i)
Izvedeigu volūden.

Jūra krāca, laiva šņāca

1. Jūra krāca, laiva šņāca
Miglainā rītiņā,
Trad-rid-rī ima-ma.
2. Jūra krāca smalka tīkla.
Laiva – baltas zēgelīt's.
3. Skataties(i) jūriņā(i)
Kādi balti audekliņ'.
4. Niedru šķieti, putu audi,
Vēja māte audējiņ'.
5. Jūriņ, mana māmuliņa,
Daudz tu manim labu dar'.
6. Tu man maizes devējiņa,
Tu man mīļi vīzināj'.

Kū es jauna nadareju (Dignājas polka)

1. Kū es jauna nadareju, trādi rālālā,
Sev bōleņu turādama, trādi rālālā.

Piedz. Rai rai rīdi rīdi rālālā,
Rai rai rīdi rīdi rālālā.

2. Lyku golvā vainadzeņu,
Gōju tautōs dzīdōdama.
3. Satykuse jaunu puisi,
Vedu meitu pulceņā.
4. Lei tys sōka danci vest,
Ar vysōm meiteņōm.
5. Kura beja skaista meita,
Tai snīdz sovu gredzenteņu.

Puisēns mani aicināja

1. Puisēns mani aicināja
Zam ūzula runātīs.

Piedz.

Rairidi rairidi rairidi rālālā,
Rairidi rairidi rairidi rālālā.

2. As naišu zam ūzula
Ar puiseiti runātīs.
3. Ūzulam(i) bīza myza,
Puišam škelma volūdeņ.
4. Cik nu kūka lopas byra,
Tik nu puiša škelmi guo'.
5. Sūlijās(i) mani nemt(i),
Pierkt man zalta gredzenteņ.
6. Pierka, pierka nanūpierka,
Niema, niema, napaniem.

Ritu ritu, ratu ratu

Ri-tu, ri-tu, ra-tu, ra-tu, brauc uz Rei-gu sī-na pļout. Reit ar ro - tim, reit ar ro - tim,

7
šū-vo-ko - ri ra-go-vām, reit uz Rei - gu, reit uz Rei - gu, šū-vo-ko - ri at-po-kaļ.

1. Ritu, ritu, ratu, ratu,
Braul iz Reigu sīna pļout.
Ritu, ritu, ratu, ratu,
Braul iz Reigu sīna pļout.

3. Pļounit sīnu, kam vojaga,
Man sīneņa navojag.
Pļounit sīnu, kam vojaga,
Man sīneņa navojag.

Piedz.
Reit ar rotim, reit ar rotim,
Šūvokor(i) ragovām,
Reit iz Reigu, reit iz Reigu,
Šūvokor(i) atpokaļ.

4. Man sapļōva Reigas puiši,
Baltōbula laseidom.
Man sapļōva Reigas puiši,
Baltōbula laseidom.

2. Divi bāri kumeliņi,
Seši voska ritentiņ'.

Divi bāri kumeliņi,
Seši voska ritentiņ'.

Treis meiteņas mežā gōja

1. Treis meiteņas mežā gōja
Malnajōs(i) ūdzeņōs.	7. Dīvs, paleidz(i) zvejnīceņ,
Malnas jouras zvejojūt.
2. Divi ūgu pīlaseja,
Trešō mežā aizblūdeja.	8. Paldīs, cīma zelteneite,
Bousi poša paleigā!
3. Kura mežā aizblūdeja,
Tei palyka bōrineit.	9. Voi tev tēvs(i) gūdu cēle,
Vai māmeņa pouru lyk?
4. Blūdej, blūdej pūrus, mežus,
Tei nūgōja garu ceļ'.	10. Ni man tēvs(i) gūdu cēl,
Ni māmeņa pouru lyk.
5. Tei nūgōja garu ceļu,
Malnajā(i) joureņā.	11. Mēness manim gūdu cēle,
Saulē manim pouru lyk.
6. Īraudzeja zvejnīceņus
Malnas jouras zvejojūt.	

Treis meitiņš dōrzā

Treis mei-tiņ's dor-zā, ō-be-ļu dor-zā, trā-di ri - ti, trā-di ri - ti, ō-be-ļu dōr-zā.

1. Treis meitiņš dōrzā,
Ōbeļu dōrzā,
Tradi riti, tradi riti,
Ōbeļu dōrzā.
2. Ōbeļu dōrzā
Ploumeites losa.
3. Jem, bōleņ, vīnu,
Es jemšu ūtru.
4. Tei treša moza,
Lei palīk mōjā.
5. Lei palīk mōjā,
Lei auga lela.
6. Lei auga lela,
Lei klausa mōtes.
7. Lei klausa mōtes,
Lei dora pouru.

VIDZEME

Nu tiri tā, timbara, taibara, tillidirā!

Ai, dieviņi, as atrodu (Goda dziesma)

1. Ai, dieviņi, as atrodu
Tautās mīļu dzīvošan.
2. Kalniņā(i) ievas zieda,
Lejiņā(i) uipe tak.
3. Lejā boltu izmazgāju,
Kalniņā appušķoj.
4. Vieta, vieta, maize, maize,
Kur māmiņa man iedev'.
5. Ik reiteņa teirumā,
Pa deviņu orājiņ.

Melodiju teikusi Eda Raudups Madonas Sarkanos, pier. E. Melngailis 1930. g.
LMFM III Vidiena 914: 169,
vārdu salikums – Maija Poiša un folkloras draugu kopa "Skandinieki"

Aiz kalniņa dūmi kūp

1. Aiz kalniņa dūmi kūp,
Kas tos dūmus kūpināja?

Piedz.

Nu tiri tā, timbara, taibara, tillidirā.

2. Tur bij divas jaunas meitas,
Abas divas krodzenīces.

3. Viena deva saldu alu,
Otra sūru brandaviņu.

4. Dzeram, brāļi, maksajam,
Nu jau laiks uz mājām iet.

5. Pavadiet jūs, māsiņas,
Līdz pirmam kalniņam,

6. Tur stāv mūsu sirmi zirgi
Rakstītāmi kamanām.

Ar meitām(i) dancot gāju

1. Ar meitāmi dancot gāju,
Naudu bērū zābakā(i).
2. Saka meitas dancodamas:
Tev sudraba zābaciņš.
3. Es apkalu kumeliņu
Sidrabiņa pakaviemi.
4. Lai dzirdēja meitu māte,
Sētiņā iejājoti.
5. Kas spīdēja, kas vizēja
Dzirnavgalda galiņā?
6. Tautiets meta zelta naudu
Pret to rudzu malējiņu.
7. Devu, devu, nežēloju
I par mazu malējiņu.
8. Ne naudiņa dzirnas velka –
Velk mazā malējiņa.

Dziesmiņ' mana, kā dziedama

1. Dziesmiņ' mana, kā dziedama,
Tā man kauna nedarīj'.
Aijaijā, aijaijā,
Tā man kauna nedarīj'.
2. Šāda, tāda valodiņa,
Tā man dara lielu kaunu.
3. Dziesmu dzied sveši ļaudis,
Dziesmu dzied bāleliņi.
4. Tā dziesmiņa man patika,
Ko dziedāja bāleliņi.
5. Ko dziedāja sveši ļaudis,
To saminu kājiņām.
6. Ko dziedāšu, ko runāšu
Savu zemi staigādam'.
7. Dziedāš' pati savas dziesmas,
Runāš' savu valodiņu.

Es meitiņa kā odziņa

1. Es meitiņa kā odziņa,
Man deviņi brūtgāniņi –
Trīs skorderi, trīs vēveri,
Trīs sidraba kalējiņi.
2. Es izaugu skaista meita
Kā skaistā zemenīte.
Sveši ļaudis priecājās
Par skaisto zemenīti.
3. Pirksti, pirksti, nagi, nagi –
Tie man daiļu darināj'.
- Tie man daiļu darināja,
Tie man tāļu slavināja.
4. Kas kait manim nedzīvot
Apaļai meitiņai:
Kur aizgāju, tur dzīvoju,
Kur pakritu, tur gulēju.

Kam tie mieži līdumā

1. Kam tie mieži līdumā,
Kam tās rozes maliņā.

Piedz.

Hura, hura, jauna laime būs.

2. Brālim mieži līdumā,
Māsai rozes maliņā.
3. Brālim mieži nosaluši,
Māsai rozes neziedējšas.
4. Jūrīņ prasa smalku tīklu,
Laivīņ – baltu zēģelīti.
5. Uzvelk baltu zēģelīti,
let laiviņa mirdzēdama.
6. let laiviņa mirdzēdama
Līdz ziemeļa namdurvīm.
7. Ziemeļim daiļas meitas,
Tās es braucu lūkoties.
8. Vai tu brauci, vai nebrauci –
Tu jau manis nedabūs.

Kas kaitēja nedzīvot

1. Kas kaitēja nedzīvot
Staltā koku birzītē.
Oši, liepas, ozoliņi,
Vidū saule ritināj.
2. Guļu, guļu, miegs nenāca
Apakš kupla ozoliņa.
Zīle loka, žube vilka,
Lakstīgala vidžināja.
3. Visi ļaudis klausījās,
Kur tik košas dziesmas ņēm?
Man mācīja lakstīgala,
Brāļa govīs ganīdam'.
4. Tāl' skanēja, notrīcēja,
Kad dziedāju ganīdam'.
Kā dziedāja lakstīgala,
Tā es līdzī tricināj'.

Lai sakalta pura niedra

1. Lai sakalta pura niedra,
Kas irbīti nešūpoj,
Oī rai rīdi, oi rai rīdi,
Kas irbīti nešūpoj`.
Lai sakalta ciema puisi,
Kas man` jaunu neprecēj`,
Ai rai rīdi, ai rai rīdi,
Kas man` jaunu neprecēj`.
2. Kā tās pura dzērvēnītes,
Barīnā(i) satupuš`,
Tā sasēda ciema meitas,
Tautudēlus gaidīdam`.
3. Dažu labu pura cini,
Gadīdama nosēdēj,
Dažu labu tēva dēlu
Svētdienā(i) maldināj.

Ļaudis mani saminuši (Lielvārdes balss)

1. Ļaudis mani saminuši
Kā dubļainu kājas autu;
Laima mani izmazgāja
Kā to putu gabaliņu.
2. Minu, minu zaļu zāli
Zem savāmi kājiņām:
Ne, zālīte, tevi minu,
Minu ļaužu valodiņas.
3. Jo tie vēji salti pūta,
Jo ābele balti zied;
Jo tie ļaudis daudz runāja,
Jo es daudzi nebēdāju.
4. Pāri, pāri, lietūs gaisi,
Par šo zemes gabaliņu;
Pāri ļaužu valodiņas
Par to manu augumiņu.

Teicēja Vera Paegle, dz. 1917. g.
(dzirdējusi no Emīlijas Celmiņas, dz. 1883. g.), pier. 1999. g. Lielvārdē

Meža malu vien staigāju

1. Meža malu vien staigāju,
Meža balsu klausotosa.
2. Oši dziedā, kļavi vilka,
Ozoliņi daranāja.
3. Līdzan, līdzan meži auga,
Na līdzanas virsaunitas.
4. Ņem, saulīta, zelta šķēres,
Līdzan meža virsaunitas!
5. Lei balsiņis nemetāsi,
Lei dzirdēja māmoliņa.

Pār Gauju pāri braucu

1. Pār Gauju pāri braucu
Zeltenes lūkoties.	8. Es labprāt līdzi ietu,
Kur likšu vainadziņ?
2. Pie niedres sēju laivu,
Pie auzas kumeliņ'.	9. Kar savu vainadziņu
Ozola zariņā.
3. Tu, niedre, turi laivu,
Tu, auza, kumeliņ'.	10. Lai vējš to plivināja,
Un saule balināj'.
4. Pats kāpu kalniņā
Zeltenes lūkoties.	11. Un saule balināja
Līdz citam rudeņam.
5. Ieraugu Gaujas meitu
Rozītes ravējam.	12. Trūkst laiva no niedrītes,
No auzas kumeliņš.
6. Tai dievpalīgu devu
Un lūdzu pastaigāt.	13. Ne laivas, ne kumeļa,
Ne Gaujas zeltenes.
7. Labvakar, Gaujas meita,
Vai gribi līdzi nākt?	14. Iet laiva līgodama,
Kumeliņš dancodams.

Gan latviešu literārajā, gan latgaliešu valodā zināma dziesma.
Variantu no vectēva Jāņa Rutka pierakstījusi I. Kļaviņa Lēdurgā

Trīcēj, skanēj tā pusīte

1. Trīcēj, skanēj tā pusīte,
Kur aug meitas zeltainīt's,
Kur tie puīši rezbujnieki,
Kur ne dundurs nedūcēj.
2. Priekš meitām(i) rozes ziedēj,
Priekš meitām(i) – magonīt's,
Priekš puīšiem(i) – akli kārkli
Ne vasaru nelapoj.
3. Vai purvā(i) ūdens trūka,
Kārklim gali nodzeltējš,
Vai saimniekam maizes trūka –
Puīšiem vaigi nobālējš.

Tu, Marij, palīc muojās!

1. Tu, Marij, palīc muojās,
Tev raiba gūvs juoslauc.
2. Ja gūtiņu naslauksi,
Tad veira nadabous.
3. Pi vacuom maituom bousi
Un tuoda paliksi.

Uz pusēm, uz pusēm

1. Uz pusēm, uz pusēm,
Mana jauna līgaviņa.
2. Rieksta čaulu pušu kodu,
Še pusīte, līgaviņ.
3. Pus gultiņas, pus maisiņa,
Pus baltā paladziņ.
4. Vai ieviņa tā ziedēja,
Kā ziedēja ābelīte?
5. Vai māsiņa tā mīlēja,
Kā mīlēja tautu meita?
6. Līdz zemei lazdiņš zieda
Dzelteniem ziediņiem.
7. Līdz sirdij man' mīlēja
Tautu meita zeltainīte.

Vakar tevi redzēju

1. Vakar tevi redzēju apakš kuplas liepas,
Šodien atkal domāju tevi turpat sastapt.

Piedz.

Ak, jā, cik viņa skaista,
Pie loga sēdēja un matus ķemmēja.
Ak, jā, cik viņa skaista,
Pie loga sēdēja un matus ķemmēja.

2. Redz, kur nāk tas pinkainais pa to lielo ceļu,
Padusē tam makšķere, laikam zivis zvejos.
3. Mīlais mans ir muzikants, brauc ar baltu zirgu,
Vakar viņš to nopircis, šodien ved uz tirgu.

Tautas melodija no Malienas (M. Jansona vākums) Ilmāra Pumpura vārdu salikumā
(dažādi teicēji), publicēts izdevumā "Laululaud. Dziesmu galds" (Pumpurs, Vursts 2024: 10)

ZEMGALE

Ķirevire, virevire, kajamžū,
Šulam tulam turkupupa,
Ķirevire, virevire, kajamžū,
Kirevire, vire, vire, bam!

Apstājies(i), straujupīte

1. Apstājiesi, straujupīte,
Gan tu biji tecējusi.
2. Stājieties(i), labi ļaudis,
Gan bijāti runājuši.
3. Gan bijāti runājuši
Ap to manu augumiņu.
4. Es to ļaužu valodiņu
Daudz vērā neturēju.
5. Citu laižu pār galviņu,
Citu minu kājiņām.

Dziedat, meitas, ko gaidait(i)

1. Dziedat, meitas, ko gaidait(i),
Vai jums rozes neziedēja?
2. Es dziedāju, tricināju,
Man zied rozes griezdamās.
3. Man zied rozes griezdamās
Līdz pašiem vārtiņiem.
4. Mārtiņdienu appušķoju
Tautudēla cepurīt'.
5. Es varēju sadziedāt(i)
Ar ābeles lakstīgalu.
6. Lakstīgala ābelē,
Es brālīša maltuvē.
7. Pusbalsē vien palaidu,
Jau ļautiņi brīnījās.
8. Ko tad vēl(i) nedarītu,
Būtu visu palaidus.

Es meitiņa kā puķīte

1. Es meitiņa kā puķīte,
Kā sarkana magonīte.
2. Tam vajaga puišam būt,
Kas var mani aizrunāt.
3. Izkūko, dzeguzīte,
Cik man ilgi jādzīvo!
4. Trīs gadiņi pie māmiņas,
Viss mūžiņ(i)s tautiņās.
5. Es izvilku zelta stīgu
Caur greizo ozoliņ';
6. Es izvilku mīļus vārdus
Lepnajam(i) tautietim.

Teicēja Līze Graubiņa (dz. Jansone), dz. 1845. g. Grievaltas "Baložos",
pier. J. Graubiņš 1929./1930. g. Bruknas "Pinkās"
Publicēta "Grievaltas dziesmu līzdā", piemērs Nr. 11 (Graubiņš 2010: 20)

Janci, kranci, pagaidi

1. Ei, Janci, kranci, pagaidi,
Eidi biti bam bam bam,
Kur steidzies tu tik mudīgi,
Eidi biti bam.
2. Man nava vaļas – jāsteidzas
Uz Ilzīšiem pie Līziņas.
3. Tai varen lielu pūru dos:
Trīs cāļus, jēru un pus` govs.
4. No aizkrāsnes tad izlīda
Ar baltu bārdu sievastēvs.
5. Nu es tam maitam rādīšu,
Jo viņš ir visu dzirdējis.

Mans brālītis karā jāja

1. Mans brālītis karā jāja
Nepušķotu kumeliņu.

Piedz.

Tiderā, tiderā rā,
Tiderā rīridi rallallā.

2. Lēc, māsiņa, dārziņā(i),
Pušķo brāļa cepurīti.
3. Vienu sauju rožu plūcu,
Otru sīku magonīšu.
4. Dziedādama izpušķoju,
Raudādama pavadīju.
5. Pēc deviņi gadiņiem(i)
Zviedz kumelis pie vārtiem.

Melders uzkāpj augstā kalnā

1. Melders uzkāpj augstā kalnā
 Au-ridžu gan,
 Skatās uz tām sudmalām(i).
 Furdžam, furdžam, rig, rig, rig,
 Cik, cik, cik, tiki tiki tik,
 Furdžam, furdžam, vig, vig, vig.
2. Memmiņ, mīļā gaspažiņa,
 Kur es nolikš auzu maisu?
3. Ienes manā kambarī,
 Kur guļ mana mīļā meitiņa.
4. Nav vēl pulkstens
 divpadsmiti,
 Auzu maišels kustēt sāk.
5. Šķiļ ugunis, pūš ugunis,
 Še ir zaglis kambarē.
6. Tas nav zaglis, ne ar blēdis,
 Tas ir jauns kungs,
 kas tev precē.
7. Kas tas vells
 par jaunu kungu,
 Kas pa naktīm apkārt gāja.
8. Būtu, meitiņa, klusu bij'se,
 Būtu dabūj's zīda kleiti.
9. Būtu dabūj's zīda kleiti
 Visām zīda špicbantēm.
10. Vienreiz izlīst pilna bļoda,
 To vairs mūžam nesasmelsi.
11. Vienreiz pazūd meitas gods,
 To vairs mūžam nedabūsi.

Mēs neesam atnākuši (Apdziedāšana)

Mēs ne-e-sam at-nā-ku-ši ar dzies-mā-mi lan-gā-ties, ar dzies-mā-mi lan-gā-ties,
7
mēs ne-e-sam at-nā-ku-ši ar dzies-mā-mi lan-gā-ties, ar dzies-mā-mi lan-gā-ties!

1. Mēs neesam atnākuši
Ar dziesmām langāties!
2. Mums mājās aizmirsās
Langu dziesmu grāmatiņa.
3. Nieki, nieki, balamute
Ir tā mūsu kaimiņ' Mare.
4. Pate smilgas garumā,
Mute grāvja platumā.
5. Dziesmiņ, mana nabadzīte,
Otra puse pazudusi.
6. Kas tā tāda lāpstu mēle
Manu dziesmu paņēmusi.

Migla, migla, auksta rasa

1. Migla, migla, auksta rasa
Ai sim tūlijā,
Mans bāliņis pieguļā
Ai sim tūlijā, tūlija, tūlijā,
Ai sim tūlījā jā.
2. Miglainā(i) rītiņā(i)
Man pazuda bāleliņis.
3. Šorīt jāja mans bāliņis
Kā migliņa miglodamis.
4. Nu atjāja sētiņā
Kā saulīte mirdzēdamis.
5. Es bāliņu nepazīnu
No tautām pārnākam(i).
6. Tautumeita, zeltenīte,
Appušķojse cepurīti.

Miķeļam(i) smuka muiža

1. Miķeļam(i) smuka muiža ķirevire bam!
Miķeļam(i) smuka muiža ķirevire bam!

Piedz.

Ķirevire, virevire, kajamžū,
Šulam tulam turkupupa,
Ķirevire, virevire, kajamžū
Ķirevire, vire, vire, bam!

2. Miķelīti, tēva brāli,
Kam tu gāji rutkus zagst?
3. Mēs bijām lieli radi,
Mēs tā kauna negribam.
4. Oši, kļavi, ozoliņi –
Koks kociņa galiņā.
5. Māsu bērni, brāļu bērni,
Rads radiņa galiņā.

Tur bij' labi talkā iet(i)

1. Tur bij' labi talkā iet(i), kur lustīga saimeniec'.
Kā bitīte lidināja ap saviem plūcējiem.
2. Še paliec, linu druva, nekaries mugurā,
Ne tu mana nasta bijī, ne es tava nesējiņ'.
3. Talkā eimu, talkā teku, talkā mani mīļi lūdz',
Talkā cepa kviešu maizi, deva saldu alutiņ'.
4. Kur tā talkas saimeniece, šodien acu neredzēj'.
Vai tā bija ielīduse pašā cepļa dibenā?
5. Talka nāca sētiņā(i), auniņš brēca kūtiņā.
Vai tu brēci, vai nebrēci, ēdīs tevi vakarā.

No krūmiņa rasa krita

1. No krū-mi-ņa ra-sa kri-ta, vai no lie-la, vai no ma-za, no krū - mi-ņa ra-sa krit',

7
vai no lie-la, vai no maz', vai no lie - la, vai no maz'. 2. No tau-tā-mi bar-gi vār-di,
3. Šķir, Die-vi - ņi, lie-tus gai-su

13
vai no jau-na, vai no ve-ca, no tau-tā-mi bar-gi vārd', vai no jau-na, vai no vec',
de - vi - ņie-mi ga-ba-lie-mi, šķir, Die - vi - ņi, lie - tus gais', de - vi - ņie-mi ga - ba-liem,

19
vai no jau-na, vai no vec'. 4. Lai šķir tau-tas man' mā - si-ņas, de-vi-ņie-mi pa-gas-tiem,
de-vi - ņie-mi ga - ba-liem.

25
lai šķir tau-tas man' mā-siņ's de - vi - ņie-mi pa-gas-tie-mi, de - vi-ņie-mi pa-gas-tiem.

31
5. Ska-ņa bi-ja bēr-zu bir-ze, es vēl vi-ņu skan-di-nāj', ska-ņa bi-ja bēr-zu birz', es vēl vi - ņu

38
skan-di-nāj', es vēl vi-ņu skan-di-nāj'. 6. Kad aiz-ie - šu tau-ti-ņās, lai skan - di-na laks-tī - ga-la,

45
kad aiz - ie - šu tau-ti-ņās, lai skan-di-na laks - tī - ga - la, lai skan - di-na laks-tī-gal'.

1. No krūmiņa rasa krita,
Vai no liela, vai no maz'.
No tautām bargi vārdi,
Vai no jauna, vai no vec.
2. Šķir, Dieviņi, lietus gais'
Deviņiem gabaliem;
Lai šķir tautas man māšiņas
Deviņiem(i) pagastiem.
3. Skaņa bija bērzu birze,
Es vēl viņu skandināju;
Kad aiziešu tautiņās
Lai skandina lakstīgal'.

VĀRDNĪCA

Audi	Diegu sistēma, kas veido auduma pinumu šķērsvirzienā
Balamute	Cilvēks, kas daudz un nepārdomāti, arī nepatiesi runā; plāpa, lielībnieks
Brandaviņš	Brandvīns, degvīns
Čače	Ķekars
Dižs	Liels, lepns
Duravenis (durovys)	Durtiņas (durvis)
Dzīsna	Vakara blāzma (gaišums pie apvāršņa, kas rodas, saulei, arī mēnesim lecot vai rietot)
Ecēt	Apstrādāt augsni ar ecēšām (rīku zemes irdināšanai, sēklu iestrādāšanai un nezāļu iznīcināšanai)
Gaspažiņa (gaspaža)	Dižciltīga sieva; kundze; kundziska sieviete
Grīnis	Nabadzīgs, plāpīgs cilvēks
Iudiņš	Ūdens
Izsanērt	Atbrīvoties no kaut kā, tikt vaļā
Izvedeigs	Izveicīgs
Jemlat (jemt/jimt)	Ņemiet (ņemt)
Klievenš (klāvs)	Kūtiņa (kūts)
Komuļs	Kamols
Kuorms	Ēka, celtne
Langas	Lamuvārdi

Langāties	Lamāt, izsmiet
Luksnāt	Skriet ātriem, sīkiem soļiem
Ļaudaveņa (ļaudova)	Līgaviņa (līgava)
Maišels	Neliels maiss
Melders	Dzirnavnieks
Memmiņa	Māmiņa
Mikrieslis	Viegla krēsla; izkļiedēta saules gaisma neilgi pēc saulrieta vai pirms saullēkta
Mintot	Mīt, mainīt
Mudīgi	Ātri, veikli
Muove (maut)	Peldēja (peldēt)
Naģe	Varde
Napraškeņa (napraška)	Nepraša, nemākulis; cilvēks, kas slikti, bez pietiekamas prasmes kaut ko veic
Niema (nimt)	Ņēma (ņemt)
Nūtrusuši (nūtrust)	Nodilt
Prāca	Pūles; darbs, kas prasa lielu piepūli
Progoreīgs	Rijīgs, ēdelīgs, alkans, izsalcis
Purs	Purvs
Pusbalsē	Klusinātā balsī
Putens	Putns
Raudiveite (raudīve)	Meža pīlīte (meža pīle)
Rācenis	Kartupelis (Kurzemē)
Rouddams	Raudādams
Skrimisteņš	Vērpjamā ratiņa sastāvdaļa – līdzās spolei novietota neliela ripa, pār kuru slīd aukla

Skrypka	Vijole
Slokšeni	Pēdu nospiedumi, kas paliek no vīzēm
Spryguls	Sprigulis; darbarīks labības kulšanai, kurš sastāv no kāta un pie tā piesietas vāles
Škelms	Draiskulīgi nerātns, mazliet koķets
Šķiets	Aužamo stāvu (stelles) sastāvdaļa – taisnstūrveida rāmis, kam ir vertikāli zobī un ar ko vienmērīgi sadala šķērus iekārtotā auduma platumā un pievirza audus pie auduma malas
Špicbantes	Mežģīnes
Tyuce	Mākonis (parasti lietūs mākonis)
Tīne	Pūra lāde
Tricināt	Radīt skaņu; skaļi, spalgi dziedāt
Tuods	Tāds
Uobeļneica	Ābele
Ūzuls	Ozols
Vēveris	Audējs
(V)ierba	Irbe
Viersum	Vīrsū, vīrs
Vīze	Apavi, kas pīti no lūkiem (koka mizas sloksnēm), retāk tāsīm (bērza mizas ārējā kārtā)
Voskans	Dzeltens
Zeltainīte	Daiļava zelta matiem, tautumeitas epitets
Zēgelīte (zēģele)	Bura
Žvenģele	Atsieta svira, stienis, kam uzmauktas streņģes (ratu detaļas ilkss (kārts) savienošanai ar riteņa priekšasi) un kuru lieto, lai piejūgtu zirgus

PIEZĪMES IZRUNAI

y – cietais i (Latgales un Sēlijas dziesmās)

ō – garais o (Sēlijas dziesmās)

uo – divskanis o (dažkārt rakstīts ar ō)

ŗ – palatalizēts r, izrunā mīksti (galvenokārt Kurzemes dziesmās)

buoleleni – Latgales dziesmās (izņemot Ziemeļlatgali) visus līdzskaņus i, ī, e, ē, ie, ei priekšā izrunā mīksti. Vārdā “buoleleni” l un n izrunā mīksti, kaut atbilstoši latgaliešu rakstībā ar īpašu zīmi (komatiņu zem tiem) to nerāda.

Tātad precīzāk būtu dziedāt “buoļeļeni”, nevis “buoleleni”.

SAĪSINĀJUMI

dz. – dzimis/dzimusi (norādot dzimšanas gadu vai pirmslaulību uzvārdu)

g. – gadā

LD – Barons, K., Visendorfs, H. Latvju dainas. I–IV sēj. Jelgava, Pēterburga: Ķeizarkās Zinību akadēmijas spiestava, 1894–1915; skaitlis aiz saīsinājuma norāda pamatdziesmas numuru, kam aiz komata var sekot varianta numurs.

LFK – Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūta Latviešu folkloras krātuves arhīva materiāli; pirmais skaitlis aiz saīsinājuma norāda manuskripta numuru, otrais – vienības numuru manuskriptā.

LMFM – Latviešu muzikas folkloras materiāli; skaitlis aiz saīsinājuma norāda vienības numuru izdevumā

LTM – Latviešu tautas mūzika; skaitlis aiz saīsinājuma norāda vienības numuru izdevumā

LTMM – Latvju tautas muzikas materiāli; skaitlis aiz saīsinājuma norāda vienības numuru izdevumā

pier. – pierakstījis

IZMANTOTIE AVOTI

1. Beitāne, A. 2009. Vēlīnās izcelsmes vokālā daudz balsība. Rīga: LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts
2. Graubiņš, J. 2010. Grievaltas dziesmu lizda. Rīga: Mūzikas un mākslas atbalsta fonds: Nemateriālā kultūras mantojuma valsts aģentūra
3. Jurjāns, A. 1907. Latvju tautas muzikas materiāli. Apdzeedasanās un citu dziru dzeesmu meldijas. Rīga: A. Grothuss
4. Jūrdžs, A. 1999 [1916]. Myužeygays kalinders. Rēzekne: Latgales Kultūras centra izdevniecība
5. Kallas, O. 1894. Luutsi maarahvas. Helsingissä: Suomalaisen kirjallisuuden seuran kirjapainossa
6. Manteuffel, G. 1863. Inflantuziemies ļajkagromota aba kalenders uz 1864tu godu, kotram ir 366 dinas. Rejga: Nomā tajsiejszonas gromotu Ernesta Platesa
7. Melngailis, E. Latviešu muzikas folkloras materiāli I. Korsa. 1951. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība
8. Melngailis, E. Latviešu muzikas folkloras materiāli II. Maliēna. 1952. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība
9. Melngailis, E. Latviešu muzikas folkloras materiāli III. Vidiena. 1953. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība
10. Pumpurs, I., Vursts, M. 2024. Laululaud. Dziesmu galds. Krape: Skaņumāja: Pārnumaa Lōdšpillihaigete Selts
11. Uļanovska, S. 2011 [1891]. Pūļu Inflantejis latvīši, i seviški Rēzeknis apriņķa Viļānu pogosta: Etnografiskys tāluojums. Rīga: LU
12. Vītoliņš, J. 1971. Latviešu tautas mūzika. Bērnu dziesmu cikls. Bēru dziesmas. Rīga: Zinātne
13. Vītoliņš, J. 1958. Latviešu tautas mūzika I. Darba dziesmas. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība
14. Vītoliņš, J. 1968. Latviešu tautas mūzika. Kāzu dziesmas. Rīga: Zinātne
15. Vītoliņš, J. 1986. Latviešu tautas mūzika. Precību dziesmas. Rīga: Zinātne

SATURS

Ceļavārdi	5
Kurzeme un Lībiešu krasts	8
Es aizbrauc uz tālem laukem	9
Gana bija laba dzīve	10
Ikši pitti kēldariši (Viena muca pagrabā)	11
Kur tie mani tirgus vāģi (Jāj uz tir(a)gel')	12
Labrītiņ, Mēž' māt'	13
Lāb dzīv ezeriņ maliņē	14
Liela rinda sasēduse	15
Māddōn mierstō vōigizt aigō (No mūsu jūras izpeldēja)	16
Riti, riti, rīta rasa	17
Sasajuka man dziesmēna	18
Sirds man sāp(e)	19
Tautu dēls, vīžvalkatajs	20
Tautu meita, melnacīte	21
Uz zaļas pļaviņas	22
Latgale	23
Aiz kalneņa dyumi kiup	24
Dzīduodama vīn staigovu	25
Ej, Dīven(i), šūvokor	26
Es bej' lela nabēdneica	27
Es moza meitine	28
Iz māmini gostūs guoju	29
Kiukoj dzagiuze, dzīd laksteigola	30
Ljāā ma suure mae otsa (Sylti viejeni atgrīze)	31
Loboik eimu dzīdoidama	32
Ļauds iz mani izrunuoja	33

Ļusteigu munu pruoteņu	34
Nū kurīņa tys puiškinis?	35
Paļdis, Dīven, paļdis tev (Dzīsmē laimeīga zemnīka)	36
Skaņu baļsini palaidu	38
Skolojūsi, velejūsi	39
Tolka, muna lela tolka	40
Zūse muove pa iudini	41
 Sēlija	 42
 Dzīdit, meitas, tiks vokar(i)s	 43
Jūra krāca, laiva šņāca	44
Kū es jauna nadareju (Dignājas polka)	45
Puisēns mani aicināja	46
Ritu ritu, ratu ratu	47
Treis meiteņas mežā gāja	48
Treis meitiņš dōrzā	49
 Vidzeme	 50
 Ai, Dieviņ(i), as atrodu (Goda dziesma)	 51
Aiz kalniņa dūmi kūp	52
Ar meitām(i) dancot gāju	53
Dziesmiņ' mana, kā dziedama	54
Es meitiņa kā odziņa	55
Kam tie mieži līdumā	56
Kas kaitēja nedzīvot	57
Lai sakalta pura niedra	58
Ļaudis mani saminuši (Lielvārdes balss)	59
Meža malu vien staigāju	60
Pār Gauju pāri braucu	61
Trīcēj, skanēj tā pusīte	62
Tu, Marij, palīc muojās!	63
Uz pusēm, uz pusēm, mana jauna līgaviņa	64
Vakar tevi redzēju	65

Zemgale	66
Apstājies(i), straujupīte	67
Dziedat meitas, ko gaidat(i)	68
Es meitiņa kā puķīte	69
Janci, kranci, pagaidi	70
Mans brālītis karā jāja	71
Melders uzkāpj augstā kalnā	72
Mēs neesam atnākuši (Apdziedāšana)	73
Migla, migla, auksta rasa	74
Miķeļam(i) smuka muiža	75
Tur bij' labi talkā iet(i)	76
No krūmiņa rasa krita	77
Vārdnīca	79
Piezīmes izrunai un saīsinājumi	82
Izmantotie avoti	83

BALTICA